

Česká vojenská normotvorná terminologie

(Francouzsko-český a česko-francouzský sborník vojenských pojmů a definic)

Článek stručně analyzuje problém používání vojenské terminologie po vstupu České republiky do NATO. Řešením tohoto problému se zabývá projekt obranného výzkumu Česká vojenská normotvorná terminologie, který má dvě části. Článek se zabývá jeho druhou částí, která má označení Terminologie II, jejímž cílem je sestavení česko-francouzského a francouzsko-českého sborníku vojenských pojmů a definic. Dále informuje o použitých metodách, technickém řešení a aktuálním stavu tohoto projektu.

* * *

V roce 1949 byly angličtina a francouzština uznané jako dva rovnocenné oficiální jazyky NATO. Od té doby se stále více prosazuje nutnost jejich neustálého sbližování a harmonizace jimi používané vojenské terminologie. Oba jazyky musí umožňovat svým uživatelům vzájemně si rozumět a vypracovávat odpovídající dvojjazyčné texty, které jsou pak využívány i ostatními členskými státy NATO.

V rámci NATO je vojenská terminologie standardizována na nejvyšší úrovni prostřednictvím normy STANAG 3680 a spojenecké publikace AAP-6.

Se vstupem České republiky do NATO potřebuje AČR pracovat s řadou anglických i francouzských dokumentů NATO. Tato práce vyžaduje kromě dobré znalosti angličtiny a francouzštiny také použití jednotné české standardizované vojenské terminologie. V souvislosti s tímto požadavkem vyvstaly dva problémy:

1. Sestavit českou standardizovanou vojenskou terminologii včetně údajů vymezujících zdroje a použití každého termínu.

2. Zakotvit tyto termíny a definice včetně výše uvedených atributů tak, aby byly kdykoliv dostupné všem uživatelům. Navíc je nutné uvádět jednotlivé termíny i s jejich definicemi s anglickými a francouzskými ekvivalenty.

Řešení těchto problémů se promítlo v projektu obranného výzkumu „Česká vojenská normotvorná terminologie“, který má dvě části: Terminologie I (česko-anglická část, kterou řeší ÚJP VA Brno) a část Terminologie II (francouzsko-česká část, kterou řeší VVŠ PV Vyškov).

Cíl projektu:

Cílem POV Terminologie II je sestavení francouzsko-českého a česko-francouzského sborníku vojenských pojmů a definic.

Hlavním řešitelem projektu je PhDr. Jana Tomšů (katedra jazyků VVŠ PV ve Vyškově), která při řešení úzce spolupracuje s odborem obranné standardizace Hlavního úřadu pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti.

Časově je projekt plánován zhruba na pět let (duben 2000-prosinec 2004).

Charakteristika projektu:

Projekt je založen na mezinárodní spolupráci s francouzskou stranou, která sama zpracování česko-francouzského vojenského sborníku v roce 1999 iniciovala prostřednictvím Společného výboru pro vojenskou terminologii (CITA). Tento zájem je spjat s novou vojenskou doktrínou francouzských ozbrojených sil, zpracovanou v návaznosti na washingtonský summit v roce 1998, kdy byly zcela přeformulovány nové úkoly NATO, které vyvstaly v souvislosti s rozšířením NATO a s angažováním se v operacích plněných mimo článek 5 washingtonské smlouvy. Z nově formulovaných úkolů vznikl požadavek na zcela nové předdefinování pojmů používaných v ozbrojených silách NATO.

Metoda zpracování:

Zájmu francouzské strany bylo využito ve prospěch projektu Terminologie II. Postupně se podařilo zformovat mezinárodní konzultační a realizační tým v rámci VVŠ PV ve Vyškově, OOS HÚ OSKSOJ, ÚJP VA Brno, MO ČR, GŠ AČR a Společného výboru pro vojenskou terminologii (CITA), který je představitelem Francie ve vztahu k NATO pro vojenskou terminologii.

Na základě společných česko-francouzských jednání byla projednána za účasti odborné mezinárodní veřejnosti základní filozofická stavba celého projektu, byly stanoveny metody a dílčí postupné kroky k úspěšné realizaci projektu.

Obě strany se dohodly, že projekt bude řešen ve dvou rovinách, a to politicko-strategické a operačně-taktické.

Politicko-strategická terminologie zahrnuje termíny a definice z oblasti vojensko-politické strategie, organizace a použití sil, obranného plánování, bezpečnostní politiky, práva v ozbrojených konfliktech a rozpočtové politiky. Je řešena v úzké spolupráci s odborem obranné standardizace HÚ OSKSOJ, jehož prostřednictvím je koordinována spolupráce s jednotlivými sekcemi MO ČR a GŠ AČR.

Operačně-taktická úroveň zahrnuje termíny a definice z oblasti operačního umění a taktiky, vojenských technologií, vzdělávání a přípravy kádrů, vojenského výcviku, komunikačních systémů, výzbroje, zbraňových systémů, vojenské techniky, logistiky, kartografie a vojenské topografie, zdravotní služby a farmakologie a vojenské administrativy.

Rozsah a zpracování jsou koordinovány oběma stranami. V zásadě dříve navazuje na stávající 3. část spojenecké publikace AAP-6 (V Mod 2). Dále se využívají spojenecké publikace NATO týkající se pojmů a definic jednotlivých vojenských odborností. A v neposlední řadě jak česká tak i francouzská strana si vzájemně poskytují své databáze pojmů a definic. Tyto zdrojové položky jsou následně překládány do cílového jazyka a okamžitě jsou ověřovány z hlediska odborného i jazykového druhou stranou. Tímto je zajištěna jejich maximální terminologická i jazyková správnost.

Technické řešení projektu:

Technicky je kompletní terminologická databáze vojenských pojmů a definic převáděna do prostředí databázové aplikace MS ACCESS 2000, z níž je možné realizovat převod dat do různých prostředí dle potřeby. Jedná se o tato prostředí:

1. Prostředí **MULTITERM 95 PLUS**, které je v široké míře využíváno členskými státy NATO v oblasti terminologie. Toto prostředí umožňuje řídit celý terminologický program, zabezpečuje jednotné použití termínů v národním i mezinárodním měřítku, a zabezpečuje možnost změn a následně okamžitou informovanost všech účastníků o těchto změnách. Navíc toto prostředí vytváří podporu dalším překladatelským prostředkům používaným v rámci terminologického programu NATO.

2. Prostředí aplikací **MS WORD** a **MS EXCELL** pro účely tisku.

3. Prostředí **MS SQL Server**, v rámci kterého se počítá s poskytováním databáze do intranetové sítě rezortu MO.

Současný stav projektu:

Politicko-strategická část je v současné době zpracovávána s prioritním zaměřením na terminologii obranného plánování.

Operačně-taktická terminologie je zpracovávána s prioritním zaměřením na terminologii chemického vojska. Tato problematika je v českém jazyce poměrně uceleně zpracována. Dále se pokračuje s pracemi na terminologii z oblasti taktiky, začaly práce na dělostřelecké terminologii a probíhají přípravné práce pro zpracování terminologie ženijního vojska a terminologie spojovacího vojska.

V souladu s postupem prací se předpokládá, že koncem roku 2001 budou stávající výsledky publikovány v písemné podobě, aby mohly projít připomínkovým řízením.

Závěr

Projekt Terminologie II, jehož cílem je sestavení francouzsko-českého a česko-francouzského sborníku vojenských pojmů a definic, pojímá zpracování této problematiky v souladu s probíhajícími změnami v oblastech vojenské a společenské. Projekt navazuje na vyjádřený zájem francouzské strany o zpracování tohoto slovníkového díla.

Z obsahového hlediska je projekt řešen ve dvou rovinách (politicko-strategické a operačně-taktické).

Z hlediska technického řešení je kompletní databáze převáděna do databázové aplikace **MS ACCESS 2000**, ze které je možný převod do prostředí vyhovujících požadavkům terminologického programu NATO, účelům tisku i rozšiřování do intranetové sítě rezortu MO ČR.

Vzhledem k potřebě projednat za účelem ratifikace více než 1300 standardizačních dohod (STANAG) NATO, lze předpokládat, že zájem o francouzskou terminologii bude v budoucnu neustále narůstat. Tento předpoklad je navíc opodstatněný i v souvislosti s přípravami ČR na vstup do Evropské unie a potřebami začlenit se i do ozbrojených struktur této organizace.